

Cerurile spun slava lui
Dumnezeu și facerea
mâinilor Lui
o vestește tăria.
(Psalmul 18, 1)

Lumea văzută

Dicționar

- **înger** – sol, crainic, vestitor, trimis, mesager;
- **luminător** – soare, lună, stele;
- **desăvârșire** – perfecționare, împlinire;
- **material** – fizic, trupesc;
- **spiritual** – sufletesc, duhovnicesc.

1. CREAREA LUMII

Icoană „Facerea Lumii”

Privește înaltul cerului, admiră strălucirea stelelor, gândește-te la mulțimea vietăților pământului! Minunează-te de măreția munților, de albastrul de cleștar al apelor! Fii atent la detaliile unei frunze sau ale unei flori, ascultă ciripitul păsărelelor! Nimic din toate acestea nu a apărut la întâmplare, ci **prin voința și puterea cuvântului lui Dumnezeu: Să fie...!** El este **Izvorul existenței**.

La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul. (Facerea 1, 1)
Așa începe Sfânta Scriptură.

Cuvântul **cerul** se referă la lumea îngerilor, **lumea nevăzută**. Îngerii sunt mesagerii lui Dumnezeu pentru noi, oamenii, și vestesc voia Sa. Ei sunt ființe spirituale, nemuritoare. Numărul îngerilor nu este precizat. În Sfânta Scriptură sunt numiți oștirea lui Dumnezeu, zeci de mii, mii de mii.

Cuvântul **pământul** reprezintă tot ceea ce ne înconjoară, adică **lumea văzută**. Aceasta a fost creată **în șase zile, după un plan perfect, dinainte stabilit**.

În **ziua întâi**, Dumnezeu a creat **lumina**, despărțind-o de întuneric.

În **ziua a doua** a creat **tăria, bolta cerească**.

În **ziua a treia** a adunat apele și s-a arătat **uscatul**, care a început să rodească verdeață.

În **ziua a patra** a creat luminătorii cerului: **soarele, luna și stelele**.

În **ziua a cincea**, Dumnezeu a creat **viețuitoarele** din apă și din aer.

În **ziua a șasea** a creat **animalele** care trăiesc pe pământ.

Printr-o lucrare specială, l-a creat pe om, ființa cea mai dragă Lui, coroana creației Sale. Iată de ce putem spune că Dumnezeu este Părintele omenirii. Prin trup, omul aparține lumii materiale, iar prin suflet, lumii spirituale. Poartă în sine **chipul lui Dumnezeu**: este o ființă care gândește, are sentimente și voință. Înzestrat cu aceste daruri, **omul este chemat să ajungă la asemănarea cu Creatorul.** Prin efort personal și ajutorat de Acesta, omul poate să atingă desăvârșirea.

În **ziua a șaptea, Dumnezeu S-a odihnit.** Aceasta este ziua Domnului, duminica, în care se cuvine să ne îngrijim mai ales de suflet. Dumnezeu Însuși S-a bucurat de ceea ce a creat și a socotit că toate sunt *bune foarte*. **El poartă de grijă, în continuare, creației Sale.** Toate au fost făcute din iubire și bunătate pentru noi, oamenii.

Să respectăm și să protejăm moștenirea primită în dar de la Dumnezeu!

Explorează textul!

1. Completează enunțurile cu informații din text:

Dumnezeu a creat tot ceea ce există din **iubire** și ....., pentru noi. .... se deschide cu următoarele cuvinte:

„La început a făcut Dumnezeu ..... și pământul.” (Facerea 1, 1)

Cuvântul „cerul” se referă la lumea ....., numită și „lumea nevăzută”, iar „pământul”, tot ceea ce ne înconjoară, ...

Îngerii sunt ..... lui Dumnezeu pentru noi, oamenii, și vestesc voia Sa.

Lumea văzută a fost creată în ..... zile. Omul este ..... creației. Poartă în sine ..... lui Dumnezeu și este chemat să ajungă la asemănarea cu Acesta.

2. Citește enunțurile de mai jos și alege afirmația corectă:

- Dumnezeu este Părintele omenirii.
- Dumnezeu a creat omul la sfârșitul zilei a patra.
- Îngerii au fost creați înaintea lumii văzute.

Reține!

- Dumnezeu este Izvorul existenței și Părintele omenirii.
- Lumea nevăzută a fost creată înaintea lumii văzute.
- Lumea văzută a fost creată în șase zile, după voia și planul lui Dumnezeu.
- Prin trup, omul aparține lumii materiale, iar prin suflet, lumii spirituale.
- Creația lui Dumnezeu este frumoasă, diversă și complexă.
- Este important ca omul să trăiască în armonie cu lumea înconjurătoare.

Crearea lumii – ziua întâi

Crearea lumii – ziua a doua

Crearea lumii – ziua a treia

Crearea lumii – ziua a patra

Comori de înțelepciune

- Voința inimii dă aripi picioarelor.
- Și răul, câteodată, prinde bine la ceva.
- Sfârșitul laudă începutul.

Crearea lumii – ziua a cincea

Crearea lumii – ziua a șasea

Cuvinte pentru suflet

Unicul adevăr este iubirea. Iubirea este aceea care dă viață și căldură, care inspiră și călăuzește. Iubirea este sigiliul pus creației, semnătura Creatorului. Iubirea explică lucrul mâinilor Sale.

(Părintele Theoklitos)

Aprofundează!

- Prin cuvintele „Să facem pe om după chipul și asemănarea Noastră” (Facerea 1, 26) și „... nu e bine să fie omul singur, să-i facem ajutor potrivit pentru el.” (Facerea 2, 18), cunoaștem implicarea Sfintei Treimi, adică a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, în crearea lumii.
- Creștinii primesc un înger păzitor la botez.
- În cadrul slujbelor religioase există cereri speciale pentru natură. Creștinii se roagă pentru îmbelșugarea roadelor pământului, pentru ocrotirea împotriva calamităților naturale etc.

Exersează!

1. Stabilește corespondența între cele două coloane. Transcrie în caiet rezolvarea corectă, după modelul: **1-e**

1. Ziua întâi	a) a despărțit apele de uscat
2. Ziua a doua	b) animalele care trăiesc pe uscat și omul
3. Ziua a treia	c) luminătorii cerului
4. Ziua a patra	d) tăria (bolta cerească)
5. Ziua a cincea	e) lumina
6. Ziua a șasea	f) animalele care trăiesc în apă și în aer
7. Ziua a șaptea	
2. Desenează în caiet câte un simbol reprezentativ pentru fiecare zi a creației lui Dumnezeu.
3. Alege varianta corectă de răspuns:
  - Prin cuvântul *cerul* înțelegem:

a) bolta cerească;	b) lumea îngerilor;	c) norii.
  - Dumnezeu i-a dăruit omului:

a) trup;	b) trup și suflet;	c) suflet.
  - Dumnezeu a zis *Să fie lumină!* în ziua:

a) întâi;	b) a patra;	c) a șaptea.

Mărgăritare din Sfânta Scriptură

Dintru început Tu, Doamne, pământul L-ai întemeiat și lucrul mâinilor Tale sunt cerurile. Acelea vor pieri, iar Tu vei rămâne și toți ca o haină se vor învechi și ca un veșmânt îi vei schimba și se vor schimba. Dar Tu același ești și anii Tăi nu se vor împuțina.

(Psalmul 101, 26-28)

*Așa să lumineze lumina
voastră înaintea oame-
nilor, ca văzând ei faptele
voastre cele bune să
preamărească pe Tatăl
vostru Cel din ceruri.*
(Matei 5, 16)

Rugăciune

Dicționar

- **Decalog** – cele zece porunci;
- **Tablele Legii** – două lespezi de piatră pe care erau cioplite cele zece porunci, date de Dumnezeu lui Moise pe Muntele Sinai;
- **a denigra** – a vorbi de rău, a defăima;
- **cumpătare** – măsură;
- **reglementare** – a pune în ordine, a așeza.

1. DECALOGUL: IMPORTANȚA LUI ÎN VIAȚA OMULUI

Moise primind Tablele Legii, frescă

Toți suntem copiii lui Dumnezeu. Părinte iubitor, El dorește pentru noi o viață frumoasă. Avem libertatea de a alege calea pe care vrem să mergem. El nu ne obligă, doar ne îndrumă și ne ajută. Unele dintre prețioasele daruri ale iubirii lui Dumnezeu, oferite oamenilor, sunt cele **zece porunci**, numite **Decalog**. Acestea au fost date unuia dintre aleșii Săi, prorocul Moise, pe Muntele Sinai, după plecarea poporului ales din Egipt. Au fost scrise de Însuși Dumnezeu pe două table de piatră, numite Tablele Legii, după cum descoperim în Vechiul Testament (Ieșirea, capitolele 19 și 20).

Primele patru porunci ne învață cum să-L cinstim pe Dumnezeu:

Porunca întâi: *Eu sunt Domnul Dumnezeul Tău. Să nu ai alți dumnezei afară de Mine!* Dumnezeu ne descoperă că El este singurul adevărat. Doar Lui I se cuvine închinare.

Porunca a doua: *Să nu-ți faci chip cioplit și niciun fel de asemănare a niciunui lucru. Să nu te închini lor, nici să le slujești!*

Idolii sunt lucruri făcute de mâinile omului și socotiți ca fiind dumnezei. Prin cinstirea icoanelor, creștinii nu încalcă această poruncă. Nu ne închinăm materialului din care sunt făcute icoanele, ci persoanelor al căror chip este zugrăvit pe acestea.

Porunca a treia: *Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert.*

Se ia în deșert numele lui Dumnezeu atunci când se rostește la mânie, în glumă, când se încalcă un legământ sau o promisiune făcută Lui.

Porunca a patra: *Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești.*

Ziua de odihnă trebuie să l-o dedicăm lui Dumnezeu. Pentru creștini, această zi este duminica, ziua în care a înviat Domnul nostru Iisus Hristos.

Următoarele **șase porunci ne arată cum trebuie să ne comportăm cu semenii noștri:**

Porunca a cincea: *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta.*

Ascultarea de părinți este o mare binecuvântare, pentru că aceștia ne-au adus pe lume și au grijă de noi. După Dumnezeu, în viața pământească, părinții sunt cei mai mari binefăcători ai noștri.

Porunca a șasea: Să nu ucizi!

Viața este darul cel mai de preț primit de la Dumnezeu. Uciderea poate fi trupească, dar și sufletească, atunci când îl jignim pe aproapele nostru.

Porunca a șaptea: Să nu fii desfrânat!

Dumnezeu îi sfătuiește pe oameni, bărbat și femeie, să întemeieze o familie prin Sfânta Taină a Cununiei și să respecte această unire sfântă. Această poruncă ne oprește de la fapte necuviincioase, îndemnând la cumpătare.

Porunca a opta: Să nu furi!

Fiecare om trebuie să trăiască din munca sa. Furtul este condamnat atât de legile dumnezeiești, cât și de cele omenești.

Porunca a noua: Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău!

Oamenii sunt datori să spună adevărul în orice împrejurare și să respecte demnitatea aproapelui: să nu mințim, să nu îl acuzăm pe nedrept.

Porunca a zecea: Să nu dorești nimic din câte are aproapele tău!

Dumnezeu are grijă să dea fiecăruia tot ce are nevoie. Nu trebuie să ne lăsăm atrași de bunurile altuia, nici să fim invidioși.

Decalogul a ajutat poporul evreu să devină mai responsabil, să trăiască după **reguli clare**. În Decalog se prezintă în cuvinte simple, dar pline de înțelesuri, comportamentul pe care Dumnezeu îl așteaptă de la toți oamenii, fiind **un set de reguli universale**.

Aceste cuvinte au fost reînnoite de Domnul Iisus Hristos și vor rămâne **valabile și actuale** pentru totdeauna. ... *Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău!... Să-l iubești și pe aproapele tău ca pe tine însuși!*

(Matei 22, 37; 39)

Explorează textul!

Formulează răspunsuri la următoarele întrebări:

1. Cum se numesc cele zece porunci primite de Moise?
2. Pe ce material au fost scrise acestea?
3. Care dintre ele fac referire la cinstirea lui Dumnezeu?
4. Câte porunci cuprind reguli de comportament în relațiile dintre oameni?
5. Prin ce cuvinte rezumă Mântuitorul poruncile?

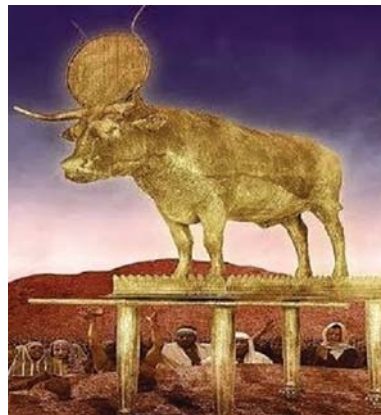

Reține!

- Decalogul este o dovadă a iubirii lui Dumnezeu față de oameni.
- Cele zece porunci au fost scrise de Dumnezeu Însuși, pe două table de piatră, numite Tablele Legii.
- Cinstirea lui Dumnezeu este cuprinsă în primele patru porunci.
- Modul în care trebuie să ne comportăm cu oamenii este stabilit în ultimele șase porunci.
- Peste timp, cele zece porunci au devenit un set de reguli universal valabile și actuale, pentru totdeauna.

Tablele Legii

Vițelul de aur

Credincioși
la Sfânta Liturghie

Prietenie

Comori de înțelepciune

- Cine nu e supus părinților săi, nu e sincer sau credincios nici cu prietenii.
- Cinstea nu se cumpără, nici nu se vinde.

Copil în familie

Copii în vizită la muzeu

Cuvinte pentru suflet

Nu recunosc alt semn al superiorității decât bunătatea.

(Ludwig van Beethoven)

Tot ce se întâmplă pe pământul acesta este numai împlinirea Cuvintelor lui Dumnezeu.

(Traian Dorz)

Aprofundează!

- Decalogul este considerat o normă universală de reglementare a relațiilor dintre oameni.
- Muntele Sinai, numit între localnici *Jebel Musa*, adică *Muntele lui Moise*, este unul dintre cei mai cunoscuți munți din Peninsula Sinai.
- Pe când Moise se afla pe Muntele Sinai, pentru o perioadă de 40 de zile, în vederea primirii poruncilor, poporul evreu s-a îndepărtat de Dumnezeu, construind un vițel de aur.

Exersează!

1. Alcătuieste trei reguli proprii pe care le urmezi pentru a fi un elev respectuos. Notează-le într-un tabel asemănător celui de mai jos.

Reguli	în familie	la școală	în societate

2. Prezintă îndemnul pe care le primești, în fiecare dimineață, înainte de a porni spre școală.
3. Recunoaște poruncile, pornind de la următoarele enunțuri:
  - a) Irina împreună cu familia ei merg în fiecare duminică la biserică.
  - b) Matei recunoaște că a spart farfuria.
  - c) Mihaela și-a cerut iertare în fața părinților, pentru că nu a respectat programul de joacă la calculator.
  - d) Maria a înapoiat cartea împrumutată de la bibliotecă.
  - e) Iulian realizează o compunere expresivă despre credința lui în Dumnezeu.

Mărgăritare din Sfânta Scriptură

A treia zi, când s-a făcut ziuă, erau tunete, fulgere și nor des pe Muntele Sinai și se auzea sunet de trâmbițe foarte puternic, și poporul aflat în tabără s-a înspăimântat. Atunci a scos Moise poporul din tabără în întâmpinarea lui Dumnezeu și au stat la poalele muntelui. Iar Muntele Sinai fumega tot, pentru că Se pogorâse Dumnezeu pe el în foc; și se ridica de pe el fum, ca fumul dintr-un cuptor, și tot muntele se cutremura puternic.

(Ieșirea 19, 16-18)

Rugăciunea Domnului
conține multe taine mari ale
credinței noastre. În aceste
câteva cuvinte există o mare
putere spirituală, pentru că
acest rezumat al învățaturii
divine conține toate rugăciu-
nile și cererile noastre.
(Sfântul Ciprian al Cartaginei)

2. RUGĂCIUNEA TATĂL NOSTRU

Icoană Predica de pe munte

Rugăciunea din Grădina
Ghetsimani, tablou de El Greco

Există multe rugăciuni pe care le putem rosti, dar **Tatăl nostru** cuprinde principalele aspecte ale credinței creștine, rezumate în câteva rânduri. *Doamne, învață-ne să ne rugăm!*, L-a rugat un ucenic și Domnul l-a ascultat. Învățată în familie, la școală sau la biserică, predată ca model pentru credincioșii tuturor veacurilor de Însuși Fiul lui Dumnezeu, această rugăciune se mai numește și **Rugăciunea Domnească**. Apare în Sfânta Scriptură în Evangheliile lui Matei (6, 9-13) și Luca (11, 1-4). Cuprinde trei părți distincte: **invocarea, cele șapte cereri și încheierea – doxologia**.

Invocarea Tatăl nostru – Dumnezeu este Tatăl tuturor oamenilor, îi unește într-o singură comunitate; ne rugăm Tatălui nostru, nu individual, Tatălui meu; suntem frați, copiii lui Dumnezeu. Expresia **care ești în ceruri**, subliniază faptul că El este deasupra tuturor lucrurilor materiale și a întregului univers.

Cele șapte cereri:

Sfințească-Se numele Tău – a sfinți înseamnă a slăvi. Domnul are slava întreagă și neschimbată în veci. Dorim să fie recunoscut de toți ca putere supremă. Suntem datori să-L preamărim prin faptele noastre, să fim vrednici de numele de creștin.

Vie Împărăția Ta – Împărăția lui Dumnezeu „să ia formă” aici și acum, în inima noastră, astfel încât să putem trăi într-o lume plină de credință, speranță, iubire și pace. Dumnezeu să fie Împărat peste noi, ca moștenitori ai Săi.

Facă-Se voia Ta precum în cer, așa și pe pământ – să împlinim pe pământ voia Sa, așa cum sfinții și îngerii fac în cer. Să-L primim în mod natural în viața noastră, să-L lăsăm să lucreze, să acceptăm că dorința Sa poate fi diferită de a noastră.

Dicționar

- **a invoca** – a chema în ajutor;
- **doxologie** – formulă liturgică de preamărire a lui Dumnezeu;
- **resentiment** – antipatie, dușmănie;
- **ispită** – probă, încercare;
- **a izbăvi** – a scăpa, a salva;
- **a filtra** – a selecta;
- **cult** – totalitatea ritualurilor unei religii.

Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi – cuvântul pâine se referă atât la pâinea trupească – hrană, sănătate, tot ce avem nevoie ca să trăim, dar și la pâinea sufletească – cunoașterea, înțelegerea, răspândirea Evangheliei, împărtășirea cu Sfântul Trup și Sânge al Mântuitorului Hristos.

Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri – în înțelepciunea Sa infinită, Dumnezeu ne învață că trebuie mai întâi să-i iertăm pe cei care ne-au rănit, dacă vrem ca El să ne ierte greșelile, primim dacă dăruim. Când înlocuim resentimentele cu iertarea, în acțiunile noastre se vor reflecta iubirea și mila lui Dumnezeu.

Și nu ne duce pe noi în ispită – Dumnezeu nu ispitește pe nimeni! Îl rugăm pe Dumnezeu să nu ne lase singuri; harul Său să ne țină departe de tentațiile și de provocările lumii pe care El să le „filtreze” astfel încât să nu fim supuși unor încercări prea mari.

Ci ne izbăvește de cel rău – răul este o realitate a zilelor noastre. Când ne rugăm lui Dumnezeu pentru protecție împotriva a tot ceea ce este rău, El ne va apăra întotdeauna. Dacă Îl căutăm continuu ne va răspunde și ne va elibera de toate temerile.

Încheierea – Doxologia – este o laudă a Sfintei Treimi; ne arătăm nădejdea că vom primi cele pentru care ne-am rugat, *Că a Ta este împărăția și puterea și slava în veci.* Cuvântul *Amin* înseamnă: *Așa să fie, toate să se facă după cum ne-am rugat.*

Rugăciunea Domnească se poate spune oricând, cât de des posibil. Este nelipsită din cultul Bisericii. La Sfânta Liturghie se rostește sau se întonează cu evlavie de către toți credincioșii.

Explorează textul!

- Realizează corespondența între fiecare cifră și cuvântul-simbol ilustrat în fiecare cerere din *Rugăciunea Domnească*.

Exemplu: **1–b**

1 2 3 4 5 6 7

a. încredere

b. sfințire

d. protecție

g. hrană

c. ascultare

e. iertare

f. pace

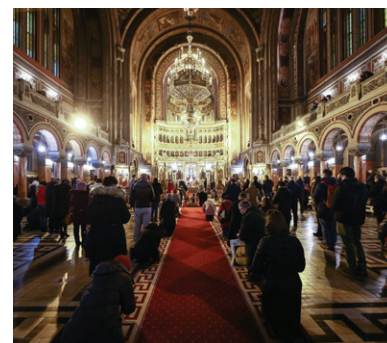
- Rearanjează literele, ordonează cuvintele și alcătuiește un îndemn care se desprinde din *Rugăciunea Tatăl nostru*.

TERUBEI EN MIINĂ EC ITERĂM IND LICUE ĂS ȘEGREȘET!

Reține!

- Rugăciunea *Tatăl nostru*, numită și *Rugăciunea Domnească*, a fost rostită de Însuși Fiul lui Dumnezeu.
- Prezintă, pe scurt, principalele aspecte ale credinței creștine.
- Cuprinde o invocare, șapte cereri și o doxologie finală.
- Se poate rosti în toate împrejurările vieții, cât de des posibil, în particular sau la slujbele Bisericii.

Rugăciune și Liturghie

Sfintele Daruri

Moment din Sfânta Liturghie

Trăirea rugăciunii

Comori de înțelepciune

- A fi bun ca pâinea lui Dumnezeu.
- A-și câștiga pâinea.
- La plăcinte înainte, la război înapoi.
- Scump la țărâțe, ieftin la făină.

Frescă Înmulțirea pâinilor
și a peștilor

Bucuria de a dăru

Cuvinte pentru suflet

Un suflet care nu se știe ruga,
nu va ști ce-i fericirea, chiar de ar
avea toate bogățiile pământu-
lui. Rugăciunea adevărată este
trudă sfântă.

(Arhiepiscopul Justinian Chira)

Nu putem să-L ajungem nicio-
dată pe Dumnezeu, însă curajul
de a călători spre El rămâne
important.

(Constantin Brâncuși)

Știi? Află mai mult!

- Rugăciunea *Tatăl nostru* face parte din *Predica de pe munte* (Matei 5-7), fiind „cel mai lung discurs” susținut de Mântuitorul Hristos de-a lungul activității Sale.
- Evreii arătau pâinii nu doar o importanță deosebită, dar și un respect cu totul ieșit din comun, ei concepând doar frângerea pâinii, și nu tăierea ei sau aruncarea firimiturilor mai mari decât o măslină.
- Ansamblul eclezial *Tatăl nostru* din apropierea Ierusalimului, numit și *Pater Noster* este ridicat pe ruinele unei vechi bazilici bizantine, construită de Sfântul Împărat Constantin cel Mare. Actuala biserică se află în purtarea de grijă a surorilor carmelite, aparținătoare de Biserica Romano-Catolică. În curtea bisericii se găsesc plăci de ceramică albă, inscripționate cu Rugăciunea *Tatăl nostru*, în aproximativ 70 de limbi și dialecte. Placa scrisă în limba română se găsește în interiorul bisericii, în partea dreaptă a altarului.

Exersează!

- Descoperă sensurile potrivite noțiunii de *pâine* întâlnite în Rugăciunea *Tatăl nostru*, în textul scripturistic de la rubrica *Mărgăritare din Sfânta Scriptură*, în proverbele și zicătorile din cadrul rubricii *Comori de înțelepciune*. Discută împreună cu profesorul și colegii tăi.
- Alege varianta corectă de răspuns:
  - Rugăciunea este:
    - un obiect sfânt; **b.** comunicarea cu Dumnezeu; **c.** un simbol religios.
  - Modelul desăvârșit de rugăciune este:
    - Tatăl nostru;** **b.** Născătoare de Dumnezeu; **c.** Împărate Ceresc.
  - Autorul biblic al Rugăciunii *Tatăl nostru* este:
    - Iisus Hristos; **b.** Sfântul Apostol Petru; **c.** îngerul Gavriil.
- Pornind de la cuvintele: *Credința noastră creștină este credința bucuriei. Noi, credincioșii creștini, trebuie să fim oameni ai bucuriei, nu numai înmulțitori, ci și purtători de bucurie.* (Părintele Teofil Păraian), redactează un text de 10–15 rânduri, în care să povestești o întâmplare fericită din viața ta, ca rod al credinței în Dumnezeu. Dă un titlu potrivit.

Mărgăritare din Sfânta Scriptură

Iar când s-a făcut seară, ucenicii au venit la El și I-au zis: locul este pustiu și vremea iată a trecut; deci, dă drumul mulțimilor ca să se ducă în sate, să-și cumpere mâncare. Iisus însă le-a răspuns: N-au trebuință să se ducă; dați-le voi să mănânce. Iar ei I-au zis: Nu avem aici decât cinci pâini și doi pești. Și El a zis: Aduceți-Mi-le aici. Și poruncind să se așeze mulțimile pe iarbă și luând cele cinci pâini și cei doi pești și privind la cer, a binecuvântat și, frângând, a dat ucenicilor pâinile, iar ucenicii mulțimilor. Și au mâncat toți și s-au săturat și au strâns rămașitele de fărâmituri, douăsprezece coșuri pline. Iar cei ce mâncaseră erau ca la cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii. (Matei 14, 15-21)

Aplică!

1. Joc didactic

Citește a cincea cerere a *Rugăciunii Domnești*. Folosindu-te de *efectul bumerangului*, completează în caiet câte trei enunțuri după modelul ilustrat în tabelul de mai jos:

Îmi doresc să fiu iertat pentru ...	Am iertat când ...

2. Activitate pe grupe

Clasa se împarte în grupe. Profesorul notează la tablă mai multe domenii de activitate și angajatul corespunzător:

AVIAȚIE – pilot; **MEDICINĂ** – doctor; **CERCETARE** – om de știință;
ÎNVĂȚĂMÂNT – profesor; **AGRICULTURĂ** – fermier; **ARMATĂ** – militar;
PANIFICAȚIE – brutar; **LEGISLAȚIE** – judecător.

Fiecare grupă își va alege un domeniu, respectiv un angajat. Elevii fiecărei grupe se vor implica în alcătuirea unei rugăciuni reprezentative pentru domeniul ales. La final, un elev din fiecare grupă va citi rugăciunea.

Colțul de lectură

Tatăl nostru în limbajul florilor

de Alfred Moșoiu

Plăpândul ghiocel ieșind de sub zăpadă
 Striga: Tatăl nostru, ca lumea să-l vadă.
 Care ești în ceruri, șopti floarea-soarelui
 Și-un vâl de lumină căzu pe răzoare.
 Smerit, busuiocul când vântul îl mână
 Și-i scutură roua, Sfințească-se-ngână.
 Când numele-Ți spune trist ochiul-de-bou
 Nu știi de-a fost șoaptă sau numai ecou.
 Albastră ca cerul o nu-mă-uita
 Spune: Împărăția să fie a Ta.
 Și facă-se voia Ta, suspină o camee
 Călcată-n picioare pe alba alee...
 Când nuferii-n lacuri văd stele că sunt,
 Șoptesc: Cum e-n ceruri, așa și pe pământ.

Și grâul, când moara vuieste întruna a zis:
 Pâinea noastră cea de totdeauna.
 Iar nalba și gura de-leu, amândouă,
 La fel, rugătoare, răspund: Dă-ne-o nouă.
 Cu gândul la fluturi stau rozele-n glastre
 Și spun: Iartă nouă greșelile noastre.
 Precum noi iertăm greșii, încet,
 Răspunde garoafa uscată-n buchet.
 Și crinii, podoaba Fecioarei cinstite,
 Șoptesc: Nu ne duce pe noi în ispite.
 Iar spinii, ce-odată martirii-i purtară
 Și ne izbăvește de rele – strigară.
 Și vântul pornește ecoul Divin,
 C-un freamăt pădurea răspunde:
 Amin!

- Citește poezia și asociază pentru fiecare floare versul care ilustrează imaginea dinamică și auditivă, specifică.

Am învățat și dau mai departe!

- Rugăciunea *Tatăl nostru* actualizează cuvintele Mântuitorului cu ocazia fiecărei rostiri.
 Fii aproape de Dumnezeu rostind-o cât mai des!

File de portofoliu

Comoara

Scrie în câteva rânduri cea mai de preț învățătură descoperită în lecție, pe care o poți lua cu tine de-a lungul vieții.

Bumerang

Rugăciunea *Tatăl nostru* în limba română, Biserica Pater Noster, Muntele Măslinilor

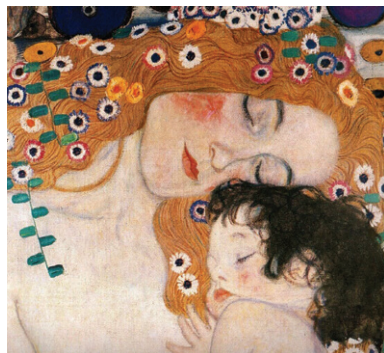

Simfonia florilor

*A-I mulțumi lui
Dumnezeu când vântul
este prielnic pe mare nu este
ceva deosebit; a-I mulțumi
însă când este furtună,
atunci se arată adevărata
recunoștință.*

(Sfântul Ioan Gură de Aur)

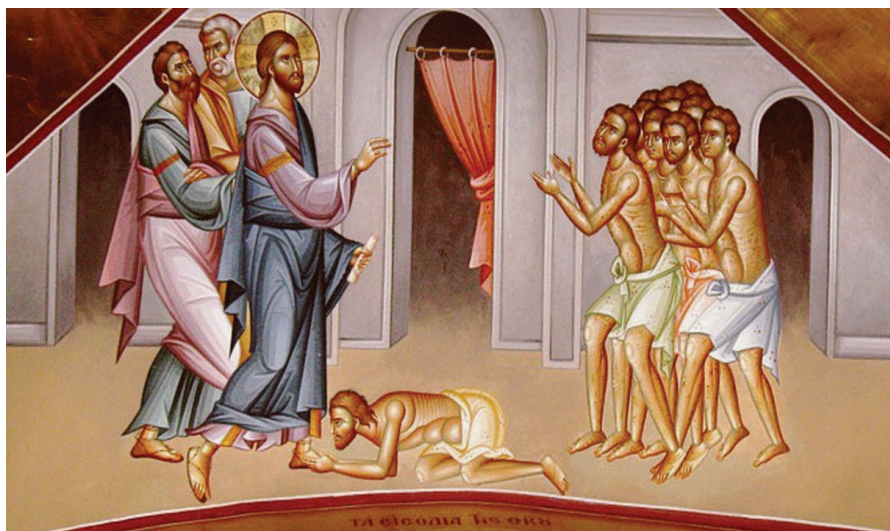

Mama și copilul,
tablou de Gustav Klimt

Dictionar

- **încontinuu** – mereu;
- **cuget** – gândire, reflectare;
- **a înzestra** – a împodobi cu daruri sufletești (aici);
- **duhovnic** – preot care îi spovedește pe credincioși;
- **smerenie** – atitudine supusă, respectuoasă; comportare modestă, plină de bună-cuviință;
- **a nutri** – a întreține, a cultiva o idee, un sentiment;
- **lepră** – boală contagioasă, cronică.

2. RECUNOȘȚINȚA PENTRU BINELE PRIMIT

Frescă Vindecarea celor zece leproși

Multe și mari sunt bucuriile de care avem parte de-a lungul vieții!

Am primit și primim atâtea **daruri**, încât ar trebui **să fim recunoscători** și **să le mulțumim** încontinuu celor care le-au revărsat asupra noastră.

Când sufletul ne este pătruns de credință față de Dumnezeu, dar și de iubire față de aproapele, nu putem rămâne insensibili, iar **exprimarea recunoștinței devine o îndatorire**. Stă în firea lucrurilor ca oamenii superiori, care au adunat în cuget o adevărată comoară, să răsplătească pe binefăcătorii lor pe măsura puterii și binefacerilor primite – ne spune Sfântul Grigore Taumaturgul. Dacă simți recunoștință și nu o arăți, este ca atunci când pregătești un cadou pentru cineva drag și nu îl oferi – poate ai neglijat, ai uitat, nu ai avut curajul, nu s-a ivit ocazia sau, mai grav, nu ai vrut.

Să fim recunoscători Bunului Dumnezeu că ne-a dăruit viața, că **din dragoste nesfârșită L-a trimis în lume pe Fiul Său, Unul – Născut**. **Să-l mulțumim** pentru frumusețea creației și calitățile cu care ne-a înzestrat; este mereu cu noi și ne sfințește prin Taine; avem de la El ocrotitori – sfinți și îngeri; „presară” în calea noastră oameni care ne însoțesc pe căarea vieții.

Cine poate să răsplătească dragostea, truda, grija părinților și a bunicii lor pentru creșterea și educarea copiilor? Care este prețul pe care îl merită responsabilitatea părinților spirituali – nașii, preotul duhovnic, dascălii? Cât valorează familia, sănătatea, prietenii, colegii de școală? Cum să măsurăm jertfa strămoșilor care și-au dat viața apărând credința și țara? **Pentru acestea și pentru multe altele trebuie să fim recunoscători.**

Să o facem prin rugăciune, cântare, mărturisire directă, gând curat, prin trăirea unei vieți în ascultare și respect față de Dumnezeu și față de semenii noștri.

Recunoștința poate fi numită „**mulțumire continuă**”. Această virtute se educă și este rodul credinței și al smereniei. Cel care nutrește sentimente nobile, dovedește că prețuiește binefacerile primite și că este vrednic de ele. Prin **Minunea vindecării celor zece leproși** (Luca 17, 11-19), Mântuitorul oferă cel mai potrivit **exemplu de practicare a recunoștinței și a mulțumirii**. În timp ce mergeau spre preoți, după cuvântul Domnului, **toți zece s-au vindecat. S-au vindecat de boala trupului, nu și de boala sufletului**, care este *nerecunoștința sau uitarea binefăcătorului*. Numai unul dintre ei, un samarinean, *s-a întors cu glas mare slăvind pe Dumnezeu. Și a căzut cu fața la pământ la picioarele lui Iisus, mulțumindu-l* (Luca 17, 15-16). Cei nouă doar s-au vindecat, **samarineanul s-a mântuit!** *Scoală-te și du-te; credința ta te-a mântuit* (Luca 17, 19).

Recunoștința și mulțumirea pentru binefacerile primite sunt datorii ale unui bun creștin. Să le îndeplinim cu toată căldura sufletului, așa cum ne învață Sfânta Scriptură: *Dați mulțumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu [...]* (I Tesaloniceni 5, 18).

Explorează textul!

- Selectează din textul suport motive pentru care trebuie să fim recunoscători lui Dumnezeu.
- Menționează persoanele din viața unui creștin cărora li se cuvine mulțumire și recunoștință.
- Enumeră modalități prin care ne putem exprima recunoștința.
- Prezintă importanța recunoștinței față de binefăcători.
- Explică, pe scurt, diferența dintre *vindecare* și *mântuire*, așa cum reiese din textul lecției.

Retine!

- Trebuie să fim recunoscători și să mulțumim pentru tot ceea ce primim în viața noastră.
- Datorăm recunoștință lui Dumnezeu, persoanelor sfinte, părinților și altor binefăcători.
- Ne arătăm recunoștința prin rugăciune, cântare, mărturisire, gând curat, prin trăirea unei vieți în ascultare și respect față de Dumnezeu și de semenii noștri.
- Minunea vindecării celor zece leproși ne învață că sentimentele de recunoștință și mulțumire sunt datorii ale unui bun creștin.

Frumusețea creației lui Dumnezeu

Bucuria în familie

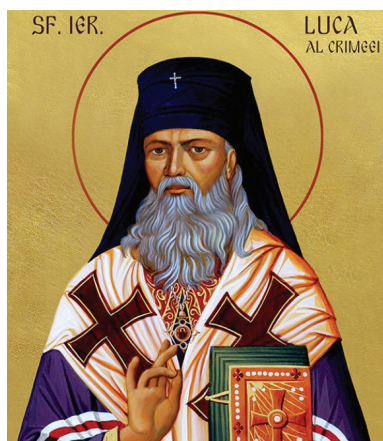
Recunoștința între colegi

Recunoștința pentru darurile primite

Comori de înțelepciune

- Recunoștința este temeiul dragostei omenești.
- Dacă ai dat uită, dacă ai luat pomenește.
- Copiii văd în părinți trecutul, părinții văd în copii viitorul.

Icoană
Sfântul Ierarh Luca al Crimeii

Bucuria de a salva vieți

Cuvinte pentru suflet

Recunoștința este memoria inimii.

(Honoré de Balzac)

Recunoștința este miezul dragostei față de cei care ne iubesc, a dragostei față de semenii noștri, de la care ne vin multe ocrotiri și binefaceri nespuse de plăcute.

(Silvio Pellico)

Știi? Află mai mult!

- Euharistie (Sfânta Taină a Împărtășaniei) este un cuvânt care provine din limba greacă, însemnând *Mulțumire*.
- Vindecările lui Hristos și Sfânta Taină a vindecării (Sfântul Maslu) au dus la înființarea de bolnițe, de către Biserică. Pe teritoriul țării noastre, primele așezăminte au fost în Moldova. În Țara Românească au existat bolnițe la Râmnicu Vâlcea, la Mănăstirile Bistrița, Cozia, Horezu, Dintr-un Lemn, care au funcționat până după înființarea Spitalului Colțea (1704).
- Sfântul Ierarh Luca al Crimeii a profesat medicina și este cinstit în data de 11 iunie. Ziua Internațională a Medicului este 1 octombrie.
- Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș este ocrotitorul pompierilor, fiind cinstit în ziua de 15 septembrie. Ziua Internațională a Pompierilor este 4 mai.
- Începând cu anul 1984, în data de 11 ianuarie este serbată Ziua Internațională a cuvântului *Mulțumesc*.
- În Japonia, profesorii nu se apleacă în fața împăratului! Acest lucru arată, de fapt, rolul pe care îl au profesorii în societate: ei sunt cei care îi fac oameni pe toți.
- Americanii sărbătoresc în ultima joi din luna noiembrie Ziua Recunoștinței.

Exersează!

- Completează câte trei propoziții după următoarele modele:
  - **Îi sunt recunoscător lui Dumnezeu pentru că mă bucur de lumea creată de El.**
  - Îi sunt recunoscător lui Dumnezeu pentru că .....
  - **Le sunt recunoscător părinților pentru că mă ocrotesc.**
  - Le sunt recunoscător ..... pentru că .....
- Cercetare cu emoție...!

Desenează o formă geometrică care simbolizează viața ta. Scrie în mijloc cuvântul **RECUNOȘTINȚĂ**, iar în jur, scrie persoanele cărora le ești recunoscător.

Mărgăritare din Sfânta Scriptură

Intrând într-un sat, L-au întâmpinat zece leproși care stăteau departe și care au ridicat glasul și au zis: *lisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi! Și văzându-i, El le-a zis: Duceți-vă și vă arătați preoților. Dar, pe când ei se duceau, s-au curățit. Iar unul dintre ei, văzând că s-a vindecat, s-a întors cu glas mare slăvind pe Dumnezeu. Și a căzut cu fața la pământ la picioarele lui Iisus, mulțumindu-l. Și acela era samarinean. Și răspunzând, Iisus a zis: Au nu zece s-au curățit? Dar cei nouă unde sunt? Nu s-a găsit să se întoarcă să dea slavă lui Dumnezeu decât numai acesta, care este de alt neam? Și i-a zis: Scoală-te și du-te; credeați că te-a mântuit.*

(Luca 17, 12-19)

1. Joc didactic

Lecturează, de la rubrica *Mărgăritare din Sfânta Scriptură*, minunea *Vindecarea celor zece leproși*. Imaginează-ți că ești unul dintre cei zece bolnavi care s-au vindecat și au fost martori direcți ai minunii săvârșite de Iisus Hristos. Notează, în maximum cinci rânduri, ce ai face în momentul în care conștientizezi că ești sănătos.

2. Activitate pe grupe

Clasa este împărțită în cinci grupe. Fiecare grupă va realiza un pliant de prezentare a viitoarei întâlniri cu preotul de la biserica din apropierea școlii. Tema întâlnirii este: *Recunoștința acordată celor de lângă noi!*

Un elev din fiecare grupă va trage la sorți specialitatea/meseria invitatului. Elevii colaborează și notează întrebările pe care ar dori să le adreseze invitatului, dacă acesta este:

- medic;
- pompier;
- învățător/profesor;
- sportiv renumit;
- elev olimpic.

Când știința și credința se întâlnesc

Medicul neurochirurg de renume internațională Ștefan Alexandru Mindea, absolvent al Universității Stanford, a ajuns la vârsta de 36 de ani cel mai tânăr șef de secție din istoria renumitei universități. Sfătuit de duhovnicul său, Părintele Iustin Pârnu, a revenit în țară împreună cu soția și cei șase copii. Tratează și operează bolnavi la Constanța, iar duminica slujește ca diacon la Biserica Nașterea Maicii Domnului, din oraș.

Într-un interviu acordat revistei *Lumea Credenței* a evidențiat că rugăciunea îi oferă siguranță și îi dă putere. Relația sa cu Dumnezeu se datorează în mare parte bunicii: Ea ne ducea la biserică, ea ne-a deslușit taina rugăciunii și tot alături de ea am început să postim încă de pe la cinci șase ani. [...] De la ea am învățat cât de important este să fim cuviincioși, să fim buni cu cei de lângă noi, dar mai ales să învățăm să facem o jertfă cât de mică pentru Dumnezeu, Care ne dăruiește atât de mult.

(sursa: portalul *Basilica*)

- Amintește-ți de persoana care te-a însoțit prima oară la biserică și precizează cum ai putea să îi aduci recunoștință.

- Recunoștința pentru binefăcătorii noștri începe cu Hristos. Să căutăm să o oferim ori de câte ori avem ocazia!

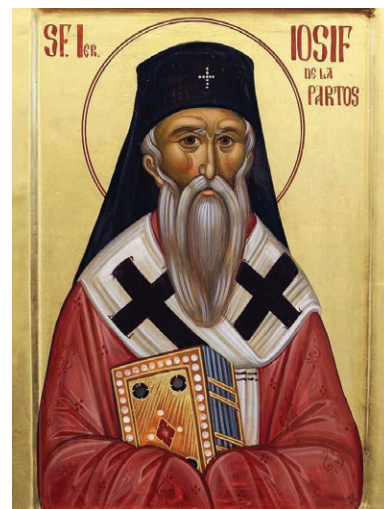

Recunoștința mea,

Realizează o diplomă pentru părinții sau bunicii tăi. Exprimă-ți recunoștința pentru ajutorul/sfatul/îndrumarea primită de la ei într-o situație concretă. Oferă diploma cu prima ocazie!

Flori pentru mama

Icoană Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș

Pompieri în acțiune

Hristos în mijlocul nostru. Este și va fi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.
(Sfânta Liturghie)

Sfintele Taine în viața creștinilor

Copil primind Sfânta Taină a Împărtășaniei

Cuvântul „taină” se referă la ceva ce este necunoscut, neînțeles, nedescoperit, nepătruns de mintea omenească.

În Biserica Ortodoxă, termenul de „Taină” definește **o lucrare văzută, prin care se transmite harul nevăzut al Duhului Sfânt, pentru sfințirea vieții omului.**

Domnul nostru Iisus Hristos ne îndeamnă neîncetat la schimbarea vieții și ne învață că mântuirea poate fi obținută doar în Biserică, cunoscând și împlinind cuvântul lui Dumnezeu și prin primirea Sfințelor Taine.

În cadrul fiecăreia dintre Sfintele Taine, preoții și arhierii, ca urmași ai Mântuitorului, sunt intermediari, mijlocitori, iar **Domnul Hristos este Săvârșitorul nevăzut.**

Sfintele Taine se oficiază în lăcașul de cult. Există și situații speciale, în care unele se pot desfășura în casele creștinilor sau chiar în spitale. Sunt Taine care se primesc **o singură dată în viață** –

Taina Botezului, a Mirungerii, a Preoției, a Cununiei, iar altele, precum Taina Spovedaniei, a Împărtășaniei, Maslul, cu cât sunt primite mai des, cu atât este mai bine pentru sufletul și trupul credinciosului.

Pentru a face mai ușor de înțeles efectele pe care Sfintele Taine le produc asupra noastră, Sfinții Părinți le aseamănă cu „altoiul” care înnobilează planta, cu „apa” care spală și curăță totul; sunt „pâinea duhovnicească” ce hrănește sufletele; „doctoriile” care ni se administrează pentru întărirea sufletească și trupească; „trepte” care ne ajută să ne apropiem de Dumnezeu.

Sfintele Taine sunt în număr de șapte, toate întemeiate de Mântuitorul Iisus Hristos cu diferite ocazii:

Sfânta Taină a Botezului – prin care ni se iartă păcatul strămoșesc, devenim creștini, intrăm în marea familie a Bisericii. Este asemănată cu o „ușă” prin care se intră în împărăția lui Dumnezeu.

Prin **Sfânta Taină a Mirungerii**, cel botezat primește darurile Duhului Sfânt, spre întărirea și desăvârșirea legăturii cu Dumnezeu.

Sfânta Taină a Împărtășaniei (Euharistia) a fost instituită la Cina Cea de Taină. Ne unește cu Hristos în chipul cel mai deplin, deoarece prin ea primim Trupul și Sângele Domnului.

Cu ajutorul **Sfintei Taine a Spovedaniei**, ni se iartă greșelile mărturisite sincer, cu părere de rău și luând hotărârea de a nu le repeta. Iertarea acordată este o dovadă a nesfârșitei iubiri a lui Dumnezeu față de oameni.

Prin **Sfânta Taină a Cununii (Nunta)**, un bărbat și o femeie, care se iubesc și care s-au hotărât să trăiască împreună întreaga lor viață, primesc de la Dumnezeu harul divin care sfințește unirea lor.

Sfânta Taină a Preoției (Hirotonia) este aceea prin care, la punerea mâinilor arhiereului, Duhul Sfânt trimite celui hirotonit harul și dreptul de a săvârși celelalte Sfinte Taine și de a călăuzi viața oamenilor în credință.

Taina Sfântului Maslu are ca efect vindecarea celor bolnavi trupește și sufletește.

Avem datoria să păstrăm și să practicăm viața creștinească prin Sfintele Taine, prin care ne unim cu Dumnezeu – Tatăl, Dumnezeu-Fiul și Dumnezeu-Sfântul Duh, astfel încât să putem spune, asemenea Sfântului Apostol Pavel, că „trăim, ne mișcăm și suntem una în Iisus Hristos, Domnul nostru”.

Copil primind Sfânta Taină a Mirungerii

DICTIONAR DE TERMENI ȘI EXPRESII

- ✓ **Sfântă Taină** – semnul văzut prin care se administrează harul nevăzut pentru sfințirea omului
- ✓ **arhiereu** – cea mai înaltă treaptă a ierarhiei bisericești
- ✓ **împărtășit** – care a primit Sfânta Împărtășanie (Euharistie)
- ✓ **a institui** – a întemeia, a inaugura, a înființa
- ✓ **a oficia** – a celebra o slujbă religioasă; a săvârși un act public sau privat
- ✓ **prefigurare** – prezentare a unui fenomen, a unui lucru viitor

SINTETIZĂM LECȚIA

Precizează valoarea de adevăr a următoarelor afirmații notând **A** (adevărat) / **F** (fals) în dreptul fiecăreia:

- ✓ Sfintele Taine sunt lucrări nevăzute.
- ✓ În Biserica Ortodoxă sunt șapte Sfinte Taine, toate instituite de Domnul Hristos.
- ✓ Săvârșitorul Sfintelor Taine este și întemeietorul lor.
- ✓ Prin Sfintele Taine primim harul Sfântului Duh.
- ✓ Prin Sfânta Taină a Botezului primim iertarea păcatelor.
- ✓ Sfânta Taină a Mirungerii se săvârșește înainte de Taina Botezului.
- ✓ Taina prin care ne unim cu Hristos este Taina Euharistiei.
- ✓ Hirotonia este oficiată de arhiereu.
- ✓ Citatul: „*Ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă!*” (Matei 19, 5-6) se referă la Sfânta Taină a Cununii.

PAS CU PAS

✓ Dacă dorești să afli mai multe informații despre Sfintele Taine, adresează-te profesorului tău de Religie. Ai putea să o faci astfel:

Dragă domnule profesor, vă rog să mă ajutați să înțeleg și să cunosc mai multe.

Ce este Botezul de necesitate? Cine îl primește? De ce? În ce condiții?

Am participat la slujba Sfântului Maslu. Am observat că a fost oficiată de mai mulți preoți. Este aceasta o condiție pentru săvârșirea acestei Taine? De ce se aduc spre sfințire untdelemn și făină? Care sunt condițiile săvârșirii acestei Sfinte Taine?

Ce simbolizează cununile și verighetele la Sfânta Taină a Cununii?

Există diferență între botezul creștin și botezul practicat de către Sfântul Ioan Botezătorul la râul Iordan?

• Dacă ai și alte nelămuriri sau dorești să afli mai mult despre un subiect anume, nu ezita să repeți acest exercițiu de comunicare!

✓ Citește fragmentul din Evanghelia de la Matei 26, 26-28.

„Iar pe când mâncau ei, Iisus, luând pâinea și binecuvântând, a frânt și dând ucenicilor a zis: luați, mâncați, Acesta este Trupul Meu.

Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: Beți dintru acesta toți, că Acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor...”

Argumentează afirmația: „La fiecare Sfântă Liturghie are loc Cina cea de Taină”.

✓ Ajutați de domnul profesor, împărțiți clasa în șapte grupe (în perechi, acolo unde sunt puțini elevi); prin tragere la sorți, fiecărei grupe/perechi îi revine sarcina să prezinte o Sfântă Taină, folosind o coală de flipchart. În prezentarea voastră, apăsați la cunoștințe dobândite în anii anteriori la orele de Religie, la experiența personală, la cultura generală! Expuneți lucrările într-un „tur al galeriei”. Vizitați „galeria”, discutați, apreciați munca celorlalte grupe/perechi, adresați întrebări pentru a lămurii anumite aspecte.

✓ Folosește Sfânta Scriptură; găsește și notează pe caiet citatele indicate mai jos. Asociază fiecare citat uneia dintre Sfintele Taine. Iacov 5, 14 • II Corinteni 1, 21-22 • Ioan 20, 22-23 • Galateni 3, 27 • Matei 26, 27-28 • Ioan 20, 21 • Facere 1, 28.

AFLĂM MAI MULT

• În Sfânta Scriptură, numărul „șapte” este considerat simbolul deplinătății. Să amintim câteva exemple: „șapte” sunt zilele săptămânii. Psalmistul David laudă pe Dumnezeu de șapte ori într-o zi. În Rugăciunea „Tatăl nostru” sunt șapte cereri. Șapte sunt darurile Duhului Sfânt. Mântuitorul rostește pe cruce șapte cuvinte. Șapte sunt și epistolele sobornicești.

• Toate Sfintele Taine au o **parte văzută sau externă** (anumite **materii** – de exemplu: apa, untdelemnul, aghiasma; **obiecte, vase de cult; formule liturgice** – cuvinte, expresii specifice; gesturi) **parte nevăzută sau internă** – **harul dumnezeiesc, unul sau mai mulți săvârșitori – preoți, arhierei, unul sau mai mulți beneficiari – credincioșii.**

Obiecte de cult (Sfânt Disc și Sfânt Potir)

PICĂTURA DE CULTURĂ GENERALĂ

- ✓ În Sfânta Scriptură apar prefigurări ale Sfintelor Taine. Prima prefigurare a Sfintei Euharistii în Vechiul Testament este Pomul Vieții din rai.
- ✓ Trecerea prin Marea Roșie a poporului evreu prefigura Botezul Creștin, iar mana pe care au mâncat-o evreii în deșert, adică pâinea pe care le-o trimitea Domnul în fiecare zi din cer, L-a prefigurat pe Iisus Hristos – „Pâinea vieții”.
- ✓ În costumele populare românești apar simboluri creștine care amintesc de Sfânta Taină a Împărtășaniei: pomul vieții, spicul de grâu, strugurele.
- ✓ În Țara Sfântă, unde a avut loc prima minune a Mântuitorului, se păstrează și astăzi astfel de vase de piatră în care apa a fost transformată în vin, la Nunta din Cana Galileii. <https://doxologia.ro/locuri-sfinte/cana-galileii>

Vas din piatră
Nunta din Cana Galileii

CUNOAȘTE-TE PE TINE ÎNSUȚI!

Autocunoașterea necesită timp și obiectivitate, dar aduce beneficii și satisfacții.

Imaginează-ți că ești scriitorul unei povestiri cu titlul „**Momentul schimbării**”. Precizează ce Sfinte Taine ar ajuta la schimbarea vieții protagonistului. *De ce nu ai fi **chiar TU** personajul principal?*

FILĂ DE PORTOFOLIU

O inimă plină de fericire

Decupează picături de hârtie din două culori. Alcătuiește o listă cu gesturi, cuvinte, lucruri care te fac fericit și îți aduc mulțumire, și o listă cu lucruri care îți provoacă tristețe pe parcursul unei zile sau a unei perioade scurte de timp. Scrie pe picături cuvintele din listă astfel: cele pozitive pe picăturile de o culoare; cele negative pe picăturile din cealaltă culoare. Amestecă-le! În viață sunt împreună. Desenează conturul unei inimi. În interiorul inimii, lipește picăturile de fericire, iar în exterior pe cele de tristețe. *Ce ar trebui să faci ca să transformi măcar câteva dintre tristeți în bucurii? Implică în acest exercițiu prietenii, frații, părinții, întrebându-i: **Tu cu ce îți umpli inima?***

NU UITA!

- Sfintele Taine exprimă modul specific al lui Dumnezeu de a se apropia de oameni.
- Sunt șapte Sfinte Taine, toate instituite de Domnul Iisus Hristos.
- Mântuirea poate fi obținută doar în Biserică, prin cunoașterea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu și prin primirea Sfintelor Taine.

CUVÂNT PENTRU SUFLET

Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat (Galateni 3, 27)

Sfânta biserică a lui Dumnezeu este icoană a lumii sensibile. Ea are drept cer dumnezeiescul altar, iar ca pământ, frumusețea naosului.

(Sfântul Maxim Mărturisorul)

Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului

Cuvântul „**biserică**” provine din limba latină (*basilica*) și are sensul de *lăcaș de cult*. Primele lăcașuri de închinare erau case ale unor creștini. Cea mai veche descoperire arheologică de acest fel este o construcție din Dura Europos (Siria), datând din perioada 233–256 d.Hr.

După eliberarea creștinilor de către Constantin cel Mare (313) apar primele biserici.

Din punct de vedere arhitectural, biserica are diferite forme: **formă de corabie** – simbolizează corabia care ne poartă spre Împărăția lui Dumnezeu; **formă de cruce** – pentru că la temelia Bisericii stă Sfânta Cruce, semnul creștinului; **formă octogonală** – arată rolul Bisericii de stea conducătoare spre viața veșnică; **forma de cerc** – simbolizează dragostea nesfârșită a lui Dumnezeu față de oameni.

După aspectul exterior, bisericile se deosebesc de alte clădiri și prin acoperișul de tip **cupolă sau turlă**, pe care se observă **Sfânta Cruce**.

Interiorul bisericilor ortodoxe se prezintă ca un „spațiu organizat” și indiferent de stilul și de forma lor, păstrează împărțirea vechilor biserici creștine în cele trei părți: pronaos, naos și altar, în cinstea Sfintei Treimi, cu altarul orientat spre răsărit.

Pronaosul – este locul în care stă *cristelnița*, vasul de botez. Pe bolți este pictată scena „*Toată suflarea*” (Hristos înconjurat de îngeri și sfinți), iar pe pereți apar scene cu Sfinții Mucenici.

În **Naos** – găsim *stranele*, așezate de o parte și de alta; unul sau două *tetrapoade* pe care este așezată icoana sfântului sau a praznicului. În partea dreaptă se află *scaunul arhieresc*, pe care stă episcopul locului când participă la slujbă. Pe cupolă este pictat *Dumnezeu Pantocrator*, înconjurat de serafimi și heruvimi, apostolii, prorocii și cei patru *evangheliști*, iar pe pereții laterali, *scene cu sărbătorile mari, sfinții martiri, călugări, pustnici*.

Iconostasul sau catapeteasma este zidul care desparte naosul de altar. Are trei uși: cele din mijloc – uși împărătești, cele laterale – *diaconești sau îngerești*. Pe ușile împărătești este pictată *scena Bunei Vestiri*, iar pe cele diaconești, *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*. În stânga ușilor împărătești este icoana *Maicii Domnului*, în dreapta, icoana *Mântuitorului*. Pe peretele din dreapta al iconostasului este icoana hramului bisericii.

Mănăstirea Curtea de Argeș

Iconostasul este împodobit cu icoane care amintesc de evenimente și persoane din istoria mântuirii (Praznicele Împărătești, Apostolii, proroci ai Vechiului Testament)

Deasupra iconostasului se observă *crucea (Deisis)* cu *Maica Domnului și Sfântul Ioan Evanghelistul*.

Altarul este cea mai tainică și sfântă parte a bisericii. În partea stângă este *proscomidiarul*, locul unde se pregătesc pâinea și vinul care vor fi sfințite în timpul Sfintei Liturghii și următoarele obiecte de cult: *potirul, discul, steluța și lingurița*.

În centrul altarului este *Sfânta Masă* care simbolizează *mormântul Mântuitorului*. Pe *Sfânta Masă* sunt așezate *antimisul, Sfânta Evanghelie și chivotul*. Este cel mai sfânt loc al unei biserici, pentru că aici are loc sfințirea și prefacerea pâinii și vinului în *Sfântul Trup și Scurtul Sânge ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos*. Pe boltă, deasupra Sfintei Mese este pictată *Maica Domnului Împărăteasa, Rugătoarea, cu Pruncul Iisus* pe genunchi și înconjurată de îngeri și sfinți. Pe pereții altarului apar zugrăvite *Liturghia Îngerească și Marii Ierarhi: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Dialogul și Sfântul Ioan Gură de Aur*, iar deasupra ușilor împărătești, *Cina Cea de Taină*.

Arhitectura bisericească (arhitectura lăcașelor de cult creștine) se încadrează în unul dintre stilurile: romanic, bizantin, slavon, gotic, renescentist sau baroc și în funcție de confesiune prezintă aspecte specifice (de exemplu, altarul catolic este deschis, situat central, ridicat față de podea, putând fi văzut de toți, din orice poziție; coloanele și ogivele sunt specifice bisericilor protestante). Dacă creștinii au biserică, mozaicii au sinagoga, musulmanii – moscheea, religiile orientale au templul.

Multe dintre construcțiile destinate cultului religios sunt adevărate bijuterii arhitectonice. Să amintim doar câteva: Catedrala Mântuirii Neamului (București), Sagrada Familia (Barcelona), San Pietro (Roma), Notre-Dame (Paris), Domul din Köln, Moscheea Alabastră (Istanbul), Sinagoga din Budapesta, Templul din Angkor (Cambodgia).

Catedrala Mântuirii Neamului

DICTIONAR DE TERMENI ȘI EXPRESII

- ✓ **tetrapod** – suport pe care se așază icoana praznicului sau a sfântului zilei;
- ✓ **Pantocrator** – icoană reprezentând pe Iisus Hristos ca Împărat al lumii, pictată pe bolta naosului;
- ✓ **antimis** – bucată pătrată, din pânză, sfințită de episcop, fără de care nu poate fi săvârșită Sfânta Liturghie; pe el este înfățișată icoana Punerii în mormânt a Mântuitorului Iisus Hristos.
- ✓ **chivot** – obiect de forma unei biserițe, în care se păstrează Împărăția pentru cei bolnavi.

SINTETIZĂM LECȚIA

Completează enunțurile cu noțiunile din caseta de sub text:

Cuvântul „biserică” provine din limba ... . Biserica are diferite forme: formă de ..., formă de ..., formă octogonală și formă de ... . Pe turlă se poate vedea. ... Indiferent de forma sa, orice biserică este alcătuită din ... părți: pronaos, ... și ... . Catapeteasma sau ... este zidul care desparte naosul de altar. În naos se găsește ..., vasul de botez ... este cea mai tainică și sfântă parte a bisericii. Proscomidiarul simbolizează ... în care S-a născut Mântuitorul. Sfânta Masă este cel mai sfânt loc din biserică pentru că pe ea se săvârșește ... .

Crucea, altarul, corabie, ieslea, trei, iconostasul, altar, latină, cristelnița, cerc, Sfânta Liturghie, naos, cruce.

PAS CU PAS

✓ Imaginează-ți că ești ctitorul unei biserici. Ce îndemn ai lăsa urmașilor tăi?

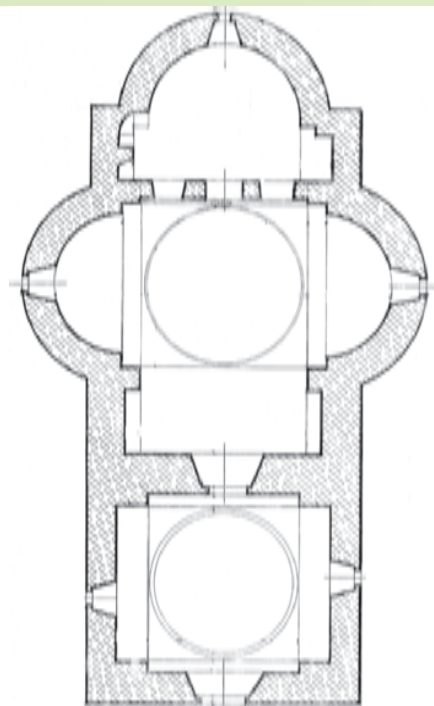
✓ Formează câte un cuvânt din sfera religioasă din literele care alcătuiesc numele lăcașului de cult al creștinilor, BISERICA. (De exemplu: B – blândețe)

✓ Pe o coală de flipchart, tu sau unul dintre colegii tăi, schițați planul unei biserici în formă de cruce. Fiecare elev extrage un bilet pe care este notată denumirea unei icoane sau a unui obiect din biserică. Așezați „obiectul” la locul potrivit, conform informațiilor primite din lecție.

✓ Ești chemat să devii „biserică”. O biserică are temelie, ziduri, acoperiș, ferestre, uși, altar etc. Prin ce cuvinte ai exprima acestea?

(De exemplu: TEMELIE – credință, ZID – rugăciune)

✓ Citește poezia și ascultă Priceasna „Biserică străbună” (Nicolae Lungu). Prezintă colegilor cinci elemente care te-au impresionat și argumentează alegerea ta.

Exemplu de plan al unei biserici

AFLĂM MAI MULT

• Slujirea într-un anumit lăcaș s-a început de la Moise, căruia Dumnezeu i-a poruncit să facă Cortul Mărturie, dându-i măsurile exacte. (Ieșire, Cap. 25-27)

• Templul lui Solomon este cel mai de seamă lăcaș de închinare pentru epoca Vechiului Testament. La sfințire, Solomon a rostit o rugăciune către Dumnezeu. O parte din această rugăciune se regăsește în slujba de sfințire a bisericilor.

• Numărul turelor sau al cupolelor de pe biserică variază: **o cupolă** simbolizează **Capul Bisericii, Mântuitorul Hristos**; **trei cupole** – Sfânta Treime; **cinci cupole** – Domnul Iisus Hristos și cei patru Evangheliști; **șapte cupole** – cele șapte daruri ale Duhului Sfânt; **nouă cupole** – cele nouă cete îngerești; **treisprezece cupole** – Mântuitorul și cei doisprezece Apostoli.

Proscomidarul simbolizează ieslea în care S-a născut Mântuitorul.

Templul lui Solomon

PICĂTURA DE CULTURĂ GENERALĂ

- ✓ Biserica din Strehaia (județul Mehedinți), este singurul lăcaș de cult de la noi din țară, care **nu are altarul spre răsărit**: A fost zidită de Mihai Viteazul și rezidită de Matei Basarab, în 1645.

Există o legendă care spune că a fost ridicată de armata lui Mihai Viteazul într-un timp record, într-o singură noapte. De aceea nu s-a știut exact unde e răsăritul. Dimineața și-au dat seama că altarul este **spre sud**. „Motrul trece, domolit și gânditor, pe sub zidurile mănăstirii Strehaia, unde a văzut într-o noapte pe Mihai Viteazul viind ostenit de război și grăbindu-se să ridice până-n ziuă, pe ruinele castelului părintesc, o biserică, pe care, de zor mare ce-a avut, a greșit zidind-o cu altarul spre miazăzi.” (Alexandru Vlahuță, *România pitorească*, 1901)

- ✓ La **Densuș**, la doar 10 kilometri de **Hațeg**, se

Biserica
din Densuș

află **Biserica Sfântul Nicolae**, cea mai veche construcție de acest fel din România și din sud-estul Europei. Biserica se prezintă ca o structură bizară, fiind alcătuită din elemente, dacice, romane, gotice și ortodoxe. Istoricul locului este strâns legat de existența lăcașului de cult creștin care, potrivit primelor scrieri despre biserică și sat, a fost ridicat la sfârșitul secolului al XIII-lea.

CUNOAȘTE-TE PE TINE ÎNSUȚI!

Ești restauratorul „bisericii” din tine. Precizează toate momentele, acțiunile situațiile prin care ești nevoit să treci până la „finisarea” lucrării. Ține cont de:

- situația inițială; ● motivul, cauza care declanșează acțiunea de „restaurare”; ● situația dificilă pe care o întâmpini; ● depășirea situației dificile; ● starea finală.

FILĂ DE PORTOFOLIU

Lucrezi la Biroul de Turism al unei agenții de specialitate. Realizează o prezentare cât mai atractivă a celor mai reprezentative zece lăcașuri de cult din România, din punctul tău de vedere.

Pentru promovarea acestora în afara țării, redactează prezentarea și într-o limbă de circulație internațională.

NU UITA!

- Primele lăcașuri de închinare erau case ale unor creștini.
- După eliberarea creștinilor de către Constantin cel Mare (313), apar primele biserici.
- Din punct de vedere arhitectural, biserica are diferite forme.
- Interiorul bisericilor ortodoxe păstrează împărțirea vechilor biserici creștine în cele trei părți: pronaos, naos și altar.
- **Altarul** este cea mai tainică și sfântă parte a bisericii.

CUVÂNT PENTRU SUFLET

Biserica este cerul pe pământ, în care locuiește și Se preumblă Dumnezeu Care este în cer...
(Sfântul Gherman al Constantinopolului)